herpy

SKINKER

Tribolonotus gracilis

Tribolonotus gracilis er en sky, skumringsaktiv skink fra regnskogen på det nordlige Ny-Guinea med en rødoransje ring rundt øynene og rekker av spisse, bakoverbøyde skjell nedover ryggen, som gir den et pansret, nesten drakelignende utseende. Den lever skjult i fuktig skogsbunn, kan gi fra seg lyd og legger bare ett egg om gangen. Den egner seg best som utstillingsdyr, ikke til håndtering.

Familie: Scincidae Engelsk: Red-Eyed Bush Crocodile Skink Publisert 16. november 2026

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**16-20 cm** total lengde inkl. hale
Levealder	**10 år**
Aktiv	**I skumringen og om natten**
Levevis	**Bakkelevende og gravende**
Biotop	**Regnskog og våtmark**
Vanskelighetsgrad	**Øvet**

STELL

Min. terrarium	**60 × 45 × 45 cm** L × B × H for 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**24-27 °C**
Varmeplass	**27-28 °C**
Temperatur, natt	**22-24 °C**
Luftfuktighet	**70-90 %**
Vann	**Vannskål**
UVB	**Anbefalt** Ferguson-sone 1
Kosthold	**Insekter og mark/snegler**
Holdes	**Alene eller parvis**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Kjønnsmoden	**36-48 mnd.**
Kullstørrelse	**1 egg**
Kull per år	**1-6**
Inkubasjon	**65-85 dager** ved 23-27 °C

VERN OG PAPIRER

CITES	**Ikke listet**
EU-vedlegg	**Vedlegg D**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Tribolonotus gracilis er en kompakt og kraftig bygget skink med et stort, trekantet hode, kort snute, store øyne og korte, sterke ben. Rygg og sider er mørkebrune til svartgrå, buken gulaktig til kremfarget. Langs ryggen sitter fire rekker av kjølede skjell som hver ender i en bakoverbøyd spiss og ligner ryggplatene på en krokodille, og på sidene sitter små knoller (tuberkler). Iris er mørkebrun og kantet av en lysende rødoransje halvsirkel av skjell.

Arten blir 16-20 cm inkludert hale, hvorav kroppen fra snute til kloakk utgjør 8-10 cm, og halen er omtrent like lang. Unge dyr har samme kroppsbygning som de voksne, men hodet er kremebrunt, og iris er lyseblå uten den rødoransje ringen. Den voksne fargen kommer etter omtrent seks måneder.

Arten ble beskrevet i 1909 av Nelly de Rooij. Den ligner den nære slektningen *Tribolonotus novaeguineae*, som den ofte forveksles med i handelen, og de to artene har tidligere vært foreslått slått sammen. *T. gracilis* kjennes igjen på knollene langs sidene og den rødoransje øyeringen, mens *T. novaeguineae* har små kjølede skjell på sidene og bare en liten lys oransje til gul flekk foran øyet. Artsnavnet gracilis er latin for slank eller spinkel.

T. gracilis er en av de få skinkene som kan gi fra seg lyd. Når den blir grepet eller forsvarer egget sitt, utstøter den hvin og kvitrende lyder, og hanner og hunner låter forskjellig. Den er sky og best som et dyr man ser på. Den biter sjelden, men later i stedet som den er død, prøver å flykte eller kaster halen.

Utbredelse og leveområde

Tribolonotus gracilis lever på det nordlige Ny-Guinea, fra området rundt Jayapura og Sentani-øya i den indonesiske delen av øya mot øst gjennom provinsene Sandaun og East Sepik til provinsen Madang i Papua Ny-Guinea. Typelokaliteten er ved elva Moso. Arten finnes også på kystnære øyer som Karkar. Oppgaver fra Admiralitetsøyene (Manus) beror muligens på en feil.

På Karkar lever arten i hauger av kasserte kokosskall på plantasjene, så den kan klare seg i ryddet skog når det finnes fuktig skjul og føde.

> **Naturlig utbredelse:** Papua Ny-Guinea og Indonesia.

LEVEOMRÅDE

Tribolonotus gracilis lever i tropisk regnskog og i kokosplantasjer, der den holder til under nedfalne grener, blader og annen skogsbunn, ofte nær vann. Den graver seg inn under avfallet og lager en rede mellom det og jorda. Underlaget er alltid fuktig, og selv om dyret klatrer godt, bruker det mesteparten av tiden på bakken, der det søker etter små ormer, larver og insekter i skumringen. Arten soler seg ikke, men varmer seg i hulen eller under solvarmt dødt tre.

Klimaet er varmt og fuktig hele året. Dagtemperaturen ligger i gjennomsnitt på omtrent 27 °C og natten på omtrent 23 °C, og luftfuktigheten er over 70 % året rundt. Regntiden fra desember til mars er artens formeringssesong, og tørketiden ligger fra juni til september.

Stell

TERRARIET

Et enkelt dyr må ha et terrarium på minst 60 × 45 × 45 cm, og større er bedre. Et par må ha minst 0,3 m² bunn, for eksempel 90 × 45 cm. Et romslig terrarium med mange skjul gjør at dyrene viser seg oftere, og et terrarium med frontåpning er roligere enn et som åpnes ovenfra.

Bunnen er det viktigste. Bruk en fuktholdig, jordaktig bunn, for eksempel matjord blandet med kokosfiber, i et lag på 5-10 cm, eller 10-15 cm hvis det plantes direkte i den, og legg et tykt lag nedfalne blader oppå. En lagdelt bunn med et dreneringslag av leirkuler nederst, der det hele tiden står litt vann, og et lag langfibret sphagnum over, suger opp vann og holder bunnen jevnt fuktig uten å bli sur. Fjern ekskrementer og urinsyre daglig, og skift bunnen helt hver 3.-4. måned.

Innred med flere skjul, for eksempel kokosskall, korkrør og lett buede stykker korkbark, slik at dyret selv kan velge hvor det vil være. Et par deler ofte skjul, men det må være flere å velge mellom. Terrariet må ha god ventilasjon, slik at det kan tørke litt opp mellom sprøytingene. Giftfrie tropiske planter og grener gir ekstra dekning og klatremuligheter.

TEMPERATUR

Tribolonotus gracilis er tropisk, men soler seg ikke i naturen. Hold terrariet på 24-26 °C i den kjølige enden og 27-28 °C i et varmt skjul, og la temperaturen falle til 22-24 °C om natten. Temperaturen må holde seg mellom 23 og 27 °C det meste av døgnet; de varmeste periodene hører til regntiden og formeringssesongen.

Et varmt skjul rett under en varmepære på 50-60 W i en lampe med keramisk fatning ved den ene enden er nok i de fleste hjem. Blir skjulet for varmt, bytt til en svakere pære. Er rommet kaldere enn 22 °C om natten, kan et keramisk varmeelement på termostat eller dimmer brukes. Mål temperaturen inne i det varme skjulet med en digital føler, eller styr varmen med en termostat.

Les mer: Varme og temperatur

LUFTFUKTIGHET OG VANN

Arten tåler uttørking svært dårlig. Luftfuktigheten må være 70-80 % om dagen og høyere om natten, gjerne omtrent 90 %, og bunnen må alltid være fuktig. Sprøyt terrariet morgen og kveld og gjerne også midt på dagen, eller bruk et automatisk regnanlegg. I formeringssesongen heves luftfuktigheten til 85-90 % ved å sprøyte flere ganger om dagen, og utenfor den kan den holdes på omtrent 70 %.

Sørg for god ventilasjon, slik at luften ikke blir stillestående og muggen, og terrariet tørker litt opp mellom sprøytingene. Brukes en forstøver om natten, må den ha destillert vann eller vann fra omvendt osmose og rengjøres og desinfiseres hver uke. Sett en skål med rent vann, gravd delvis ned i bunnen, til både drikkevann og bad. Dyret kan holde pusten lenge og dykker ofte ned i skålen når det blir skremt. Skift vannet daglig, og skrubb skålen hver uke.

Les mer: Luftfuktighet, sprøyting og ventilasjon

LYS OG UVB

Arten er aktiv i skumringen og om natten, og oppgavene om UVB er uenige. Dyret kan klare seg og formere seg uten UVB når fôret får kalk og D3-vitamin, men et svakt UVB-lys gir de beste resultatene og anbefales. Bruk et rør for skogsarter som lever i skygge (Ferguson-sone 1), for eksempel et T5-rør på 20-25 cm avstand fra dyrets rygg eller et kraftigere T5-rør på 6 % på 28-35 cm avstand. Røret må dekke halvparten, høyst to tredjedeler, av terrariets lengde, og UV-indeksen skal være 1-2 på det høyeste stedet under lampen. Mål med en UV-måler, og skift røret hver 12. måned. Det må være masse skygge og skjul.

Hold lyset på 12 timer i døgnet, selv om dyret er nattaktivt, slik at dag og natt holdes adskilt. Bruk hvitt lys, ikke fargede lamper.

Les mer: Lys og UVB Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

FÔRING

Arten er insektspiser. Grunnfôret kan være sirisser, kakerlakker (for eksempel *Blaptica dubia* og *Blaberus discoidalis*), melorm, superormer, tobakksvermerlarver, silkeormer, larver av soldatfluen, meitemark og snegler. Variasjon er viktig, og sirisser og meitemark er et godt grunnlag. En levende meitemark lagt ved skjulet får som regel dyret fram.

Unge dyr fôres hver dag, voksne annenhver dag. Gi så mange insekter som dyret spiser på fem minutter. Byttedyrene må høyst være halvparten så store som dyrets hode, og til de minste ungene må byttet høyst være så bredt som avstanden mellom øynene. Fôr byttedyrene opp med næringsrikt fôr på forhånd. Dryss insektene med kalk ved hver fôring, og gi D3-vitamin og multivitamin ved hver andre. Det må alltid stå en skål med friskt vann.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl

ATFERD OG HÅNDTERING

Tribolonotus gracilis er et dyr å se på og ikke til håndtering. Når den blir grepet, hviner den, later som den er død, prøver å flykte eller kaster halen, og det stresser den. Gi et nytt dyr minst to uker i fred, og venn det deretter til å ta insekter fra en pinsett med bløte spisser. Dyret sees mest ved daggry, i skumringen og ved fôring.

Dyr av samme kjønn er aggressive mot hverandre, særlig hanner. Et par og ungene deres kan leve sammen i et romslig terrarium, og paret deler ofte rede og forsvarer den høylytt, særlig når det ligger et egg der. Skal dyret bare holdes for å bli sett på, er det best å holde det alene. Arten kan holdes i et fuktig utstillingsterrarium med andre små frosker og øgler med de samme kravene, men egg og unger er utsatt, og det krever et stort terrarium.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Dyrene er kjønnsmodne omkring 3-4 års alderen, og de voksne får en oransje strupe. Hannen er ofte større og kraftigere enn hunnen, men størrelsen er aldri et sikkert tegn. Det sikreste kjennetegnet er et rektangulært felt av fire til seks forstørrede bukskjell ved navlen hos hannen. Hannen har også grå til grå-blå, hevede porer under tredje og fjerde tå, av og til også femte, på bakføttene. Undersiden kan sees ved å sette dyret i et lite, tomt akvarium og fotografere det gjennom glassbunnen.

PARRING

I naturen formerer arten seg i regntiden fra desember til mars, men i terrariet kan avlen settes i gang når som helst på året med hyppig sprøyting og høyere luftfuktighet. Velg et friskt, voksent par, og gi dem tid til å venne seg til et terrarium med minst 0,3 m² bunn. Sett helst paret sammen i en periode som tilsvarer tørketiden (juni til september). Fôr dem annenhver dag med et variert kosthold med sirisser og meitemark som grunnlag.

Gi flere skjul, slik at paret selv kan velge. Passer dyrene sammen, ender de med å dele ett skjul. I tørketiden holdes luftfuktigheten på omtrent 70 % med litt sprøyting etter behov. Når formeringssesongen nærmer seg, heves den til 85-90 % ved å sprøyte flere ganger om dagen. Temperaturen må holde seg mellom 23 og 27 °C. Paringen foregår formodentlig i reden, og den er lite kjent.

EGGLEGGING OG KULL

Hunnen legger bare ett egg om gangen, og det går 5-6 uker mellom eggene. Det gir opptil seks egg i en formeringssesong. Egget er lærtrukket og ovalt, ca. 2 cm langt, og graves ned rett under overflaten inne i skjulet. Hunnen har to fungerende eggstokker, men bare den høyre eggleder fungerer, så egg fra den venstre eggstokken må vandre gjennom bukhulen før de legges.

Lag en fordypning på flere centimeter i bunnen rett under skjulet paret har valgt, og fyll den med en løst pakket, lett fuktig blanding av torvmose og matjord. Dekk med korkbark. Hunnen krøller seg rundt egget, dekker det til igjen hvis det blir blottlagt, og forsvarer det aggressivt.

INKUBASJON

Eggene klekkes best i en rugemaskin. Ta egget forsiktig ut av reden, og legg det halvt nedgravd i fuktig torvmose i en lett ventilert beholder uten å vende det. Mosen må være så fuktig at det ikke drypper vann ut når en håndfull klemmes hardt. Så lenge egget er fast og fyldig, tilsettes det ikke mer vann. Blir det nødvendig, vann mosen, aldri egget.

Egget klekkes etter 65-85 dager ved 23-27 °C. Et innsunket egg er som regel uttørket eller dødt, og et egg som svetter, er i ferd med å dø eller allerede dødt. Litt innsynking og fukt på skallet rett før klekkingen er imidlertid normalt. Ungen skjærer en eller flere små revner i skallet og krabber ut.

OPPDRETT AV UNGER

Ungene er 6-8 cm lange og veier 3-5 g ved klekkingen, og i løpet av få timer søker de føde og skjul. De kan oppdrettes i en plastkasse eller et lite terrarium med fuktig kjøkkenpapir eller mose, et kokosskall som skjul og en lav vannskål.

Fôr ungene hver dag med små sirisser og andre levende byttedyr som ikke er bredere enn avstanden mellom øynene, og dryss fôret med kalk og D3-vitamin ved hver andre fôring. Ungene har lyseblå iris og kremebrunt hode, og den voksne fargen kommer etter omtrent seks måneder. Et par og ungene deres kan leve sammen, men ta ungene fra når det ikke er plass nok, og senest før de blir kjønnsmodne.

Helse og vanlige feil

Det er bare lite kjent om sykdommer og parasitter hos slekten, og viltfangede dyr som ser friske ut, kan dø plutselig, også etter flere år i fangenskap. Typiske problemer og forebygging:

- Parasitter hos nyinnkjøpte, viltfangede dyr. Hold nye dyr i karantene enkeltvis i en liten, enkelt innredet kasse med fuktig kjøkkenpapir, en lav vannskål og et kokosskall, og la en veterinær undersøke en avføringsprøve for orm og encellede parasitter så raskt som mulig.
- Bakterieinfeksjon med *Aeromonas hydrophila*, som kan drepe flere dyr på få dager. Den rammer særlig viltfangede dyr som er stresset etter transport og kulde.
- Uttørking. Matte øyne og slapp kropp er tegn på sykdom eller for lite fukt.
- Beinskjørhet ved for lite kalk og D3-vitamin. Dryss fôret med kalk og vitaminer, og bruk gjerne svak UVB.
- Mistet hale ved forskrekkelse eller håndtering.

Et friskt dyr er årvåkent, har klare, blanke øyne og ingen sår, parasitter eller misdannelser. Det kan stå helt stille, men skal reagere når det blir rørt. Søk veterinær med erfaring med krypdyr hvis dyret taper seg, ikke spiser eller ligger sløvt.

Les mer: Karantene og hygiene Les mer: Kjøp av dyr: oppdrett, viltfangst og transport

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.